

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se,
ann.fryksdahl@regeringskansliet.se

Stockholm 2026-02-27

Fi2025/01806

Hantering av onormalt låga anbud som inte är seriöst menade (Fi2025/01806)

Förslaget i korthet

Konkurrensverkets rapport (2025:4) innehåller förslag till lagändringar i LOU och LUF i syfte att stärka hanteringen av onormalt låga anbud som inte är seriöst menade. Förslagen innebär bland annat att det tydliggörs att upphandlande myndigheter i vissa fall ska vara skyldiga att förkasta onormalt låga anbud, att det införs en hjälpregel om utredningsskyldighet vid en prisskillnad om 30 procent i förhållande till genomsnittet av övriga anbud samt att reglerna kring det kontradiktoriska förfarandet och beaktandet av exempelvis statsstöd preciseras. Syftet är att minska risken för osunda anbud, stärka konkurrensen och säkerställa att offentliga kontrakt tilldelas leverantörer med faktisk förmåga att fullgöra dem.

Sammanfattande synpunkter på förslaget

- 30-procentsregeln är för trubbig och riskerar att bli normerande
- Genomsnittet av inkomna anbud är en metodologiskt svag jämförelsegrund
- Flera objektiva indikatorer bör kombineras
- Skuggkalkyler kan vara ett alternativ
- Strukturerade förklaringskrav och tydliga sanktioner behövs

Motiv till synpunkter

1. Inledning

Transportföretagen företräder transportsektorns företag i Sverige. Våra medlemsföretag utför en betydande andel av de transporttjänster som upphandlas av stat, regioner och kommuner. Upphandlingarna omfattar stora volymer och långsiktiga kontrakt med direkt påverkan på samhällsekonomi, arbetsvillkor och kvalitet i samhällsviktiga tjänster. Våra medlemsföretag berörs därför i hög grad av de regler som styr hanteringen av onormalt låga anbud.

2. Övergripande synpunkter

Vi välkomnar ambitionen att stärka regelverket kring onormalt låga anbud. Orealistiska anbud riskerar att snedvrider konkurrensen, försämrar arbetsvillkor och leda till bristande leverans.

Samtidigt bedömer vi att den föreslagna 30-procentsregeln är ett alltför trubbigt verktyg. En uttrycklig procentsats i lagtexten kommer i praktiken att fungera som en tröskel. Det finns en uppenbar risk att upphandlande myndigheter uppfattar 30 procent som en faktisk gräns för när utredningsskyldighet inträder, vilket kan medföra att affärsmässigt ohållbara anbud under denna nivå inte utreds.

Vidare är det metodologiskt svagt att knyta bedömningen till genomsnittet av övriga anbud. Genomsnittet påverkas av extremvärden och klusterbildning vilket inte nödvändigtvis ger en rättvisande bild av vad som är marknadsmässigt. En ensidig procentsats riskerar därmed att missa problematiska anbud samtidigt som den ger en skenbar objektivitet.

3. Ett mer ändamålsenligt angreppssätt

3.1 Kombinera flera indikatorer

I stället för att förlita sig på ett relativt procenttal bör flera indikatorer kombineras för att ge en mer robust risksignal. Det kan exempelvis omfatta:

- statistiska anomaligränser baserade på historiska anbud inom samma kategori eller område,
- jämförelse med marknadsdata och tidigare kontraktspriser,
- automatiska varningsindikatorer såsom mycket låg marginal i förhållande till kända kostnadsnivåer eller kraftigt avvikande enhetspriser.

Detta skapar förutsättningar för att minska godtycke och stärka objektiviteten i bedömningen.

3.2 Skuggkalkyler som central prövningsgrund

Vi vill särskilt framhålla vikten av att upphandlande myndigheter arbetar med egna dokumenterade kostnadsbedömningar (skuggkalkyler). Inom transportsektorn är kostnadsstrukturen i hög grad känd.

När ett anbud i betydande mån understiger en rimlig och dokumenterad kostnadsbedömning bör detta i sig utlösa utredningsskyldighet – oavsett en viss procentuell avvikelse. Skuggkalkyler ger en mer objektiv och affärsmässigt förankrad grund för prövningen än en schablonregel.

3.3 Strukturerade förklaringskrav

För att det kontradiktoriska förfarandet ska vara effektivt bör kraven på leverantörens förklaring tydliggöras och struktureras.

Vi föreslår att ett standardiserat formulär införs för anbudsförklaring vid låga priser, där leverantören ska redovisa:

- kostnadsuppställning och beräknade marginaler,
- riskhantering,
- tekniska eller organisatoriska effektivitetsfördelar,
- underlag som styrker leveransförmåga.

Detta ökar transparensen och underlättar rättslig prövning.

4. Behov av tydligare och mer bindande lagstiftning

Vi anser att lagtexten tydligare bör begränsa utrymmet för godtyckliga bedömningar och genom tydligare beviskrav klargöra att förkastande ska vara obligatoriskt när en tillfredsställande förklaring inte kunnat lämnas och att den föreslagna lagtexten därför justeras enligt nedanstående synpunkter och justeringsförslag.

Synpunkter gällande 16 kap. 7 § LOU och 15 kap. 7 § LUF

Det bör övervägas att omformulera rekvisitet ”förefaller vara” som återkommande används i lagförslagen avseende 16 kap. 7 § LOU respektive 15 kap. 7 § LUF. Formuleringen kan uppfattas som att det står den upphandlande myndigheten relativt fritt och subjektivt att avgöra när ett anbud är så lågt att det kontradiktoriska förfarandet ska inledas. För att undvika godtyckliga bedömningar och främja förutsägbarhet bör en formulering väljas som klargör att denna bedömning ska ske på rent objektiva grunder.

Synpunkter gällande 16 kap. 7 a § respektive 15 kap. 7 a § LUF

Enligt föreslagen lagtext för 16 kap. 7 a § LOU respektive 15 kap. 7 a § LUF anges att en bedömning av inkomna leverantörsförklaringar ska göras och vilka faktorer som är särskilt beaktansvärda när myndigheten ska avgöra om en förklaring ska anses vara tillfredsställande eller inte.

Enligt oss är bestämmelsen otydlig, oförutsägbar för anbudsgivare och ger den upphandlande myndigheten alltför stort utrymme för godtyckliga bedömningar. För att det kontradiktoriska förfarandet ska vara effektivt och fylla sitt syfte bör bestämmelsen innehålla tydligare beviskrav och kriterier för när en förklaring ska anses vara tillfredsställande. Om beviskravet inte är uppnått och/eller kriterierna inte är uppfyllda – ska det vara obligatoriskt för den upphandlande myndigheten att förkasta anbudet.

Justerad föreslagen lydelse av 16 kap. 7 b § LOU respektive 15 kap. 7 b § LUF

Den upphandlande enheten ska förkasta anbudet om leverantören inte genom en tillfredsställande förklaring kan visa hur kontraktet kan fullgöras trots det låga priset eller kostnaden.

Den upphandlande enheten ska också förkasta en leverantörs anbud om det onormalt låga priset beror på att anbudet inte stämmer överens med tillämpliga miljö-, social- eller arbetsrättsliga skyldigheter.

Den upphandlande enheten ska, innan den beslutar att förkasta ett anbud, ge leverantören tillfälle att inom en skälig tidsfrist yttra sig över de omständigheter som enligt den upphandlande enheten kan utgöra skäl för förkastande.

Justerad föreslagen lydelse av 16 kap. 8 § LOU respektive 15 kap. 8 § LUF

Om ett anbud är onormalt lågt på grund av att leverantören fått ett statligt stöd, ska myndigheten ge leverantören en möjlighet att inom skälig tid visa att stödet är förenligt med fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

Justerad föreslagen lydelse av 19 kap. 8 § LOU respektive LUF

En upphandlande myndighet ska förkasta ett anbud om anbudet är onormalt lågt. Anbudet ska dock förkastas först sedan myndigheten begärt en förklaring och inte fått tillfredsställande svar som visat att kontraktet kan fullgöras trots det låga priset eller kostnaden.

5. Sammanfattande bedömning

Vi anser att en ensidig 30-procentsregel riskerar att bli en faktisk tröskel i stället för en hjälpregel och därmed missa affärsmässigt ohållbara anbud.

- Ett mer effektivt och rättssäkert system bör bygga på:
- Flera objektiva indikatorer,
- Marknads- och historikbaserade jämförelser,
- Systematiskt arbete med skuggkalkyler,
- Strukturerade förklaringskrav,
- Samt tydliga uppföljnings- och sanktionsmekanismer.

Ett sådant helhetsgrepp stärker konkurrensen, kvaliteten i den offentliga affären och ett ansvarsfullt användande av offentliga medel.

Avslutning

Vi tackar för möjligheten att inkomma med synpunkter och bidra till föreliggande förslag. Transportföretagen bistår gärna i det fortsatta arbetet.

Med vänlig hälsning

Transportföretagen

Tina Thorsell
Samhällspolitisk chef

Transportföretagen är bransch- och arbetsgivarorganisation för transportsektorn. Våra 9 100 medlemsföretag anställer cirka 204 000 personer, vilket gör oss till Sveriges främsta samlingspunkt för företag i transportsektorn.